

ÜHISTEGEVUS
ehk
ÜKSI JA ÜHESKOOS

Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukooli
väärtusarenduses

Tallinn 2011

Sisukord

1. Sissejuhatus
2. Kool ja inimesed
3. Väärtusanalüüs ja põhiväärtusteni jõudmine
4. Väärtusarenduse metodoloogia (meetodid ja praktika)
 - 4.1. Arenguvestluste meetodika
 - 4.2. Kooli uue õppekava koostamine
 - 4.3. Käitumise ja hoolsuse kujundav hindamine
 - 4.4. Õpilasesinduse kujunemise toetamine
 - 4.5. Mina ja minu areng
5. Kokkuvõte ja edasised tegevused

Lisad:

1. Õpilase eneseanalüüsi küsimustik II kooliastmes
2. Käitumise ja hoolsuse kujundavate hinnete näiteid II kooliastmes
3. „Mina ja minu areng“ kokkuvõte

1. Sissejuhatus

Käesolev ülevaade on vahekokkuvõte Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukooli väärtusarenduse alasest tegevusest viimasel paaril aastal, aga see sisaldab ka väikest tagasivaadet varasemasse ja veidi pikemaajalist vaadet tulevikku.

Ülevaade on koostatud teoreetilise analüüsi ja praktiliste tegevuste alusel. Praktilistes tegevustes on erinevate tegevusvormide (igapäevane tegevus, ühisüritused, õpilaste arenguestlused, koolitused jms) kaudu vähemal või rohkemal määral osalenud kõik kooli pedagoogid, õpilased ja nende vanemad / hooldajad ning andnud sellega ka oma panuse. Teoreetiline analüüs ja käesolev kokkuvõte on koostatud kooli väärtusarenduse töörühma ühistegevuses.

Üldisemaks väärtuseks, mida käesolevas töös käsitletakse on **ÜHISTEGEVUS** ja täpsemalt selle üks väga tähtis osaline – **MINA ISE**. Ühistegevus on ju mõiste, nähtus ja väärtus, mis sisaldab eneses kaht võrdväärset ja teineteist täiendavat komponenti või ka kaht poolust, millest kumbki ei saa eksisteerida omaette: üksikut ehk **ISE-t**, **ISE-ks** saamist ja **ISE-ks** olemist ja üldist ehk **MEIE-t**, **MEIE-ks** saamist ja **MEIE-ks** olemist ning **MEIE-na** toimimist.

Väärtusarenduse töörühma tegevuses ja käesoleva ülevaate koostamises on osalenud kooli juhtkonna ja kooli arendusmeeskonna liikmed ning pilootklasside juhatajad. Ülevaate kirjutas kokku kooli psühholoog Valdeko Paavel.

2. Kool ja inimesed

1938. aastal riigivanem Konstantin Pätsi initsiatiivil asutatud ja paljude aastakümnete jooksul sanatoorse koolina tegutsenud Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukooli jaoks algas käesolev sajand murelikult, sest **kool hakkas üha enam omandama hääbuva kooli tunnuseid:**

- Haridussituatsiooni muutumise tõttu vähenes vajadus somaatiliste tervisehäiretega laste koolide järgi, mistõttu vähenes kooli õpilaste arv viimase kümne aasta jooksul keskmiselt 10 õpilase võrra aastas ja vastavalt vähenesid ka kooli materiaalsed võimalused.
- Samaaegselt hakkas muutuma ka õpilaskond, sest kooli suunatud somaatilise haigusega õpilastel kaasnesid üha enam psüühika- ja käitumishäired, kusjuures nii mõnelgi juhul selgus see alles siis, kui nad olid juba koolis (*sic!*).
- Kooli ajalooline hoonekompleks oli suures osas amortiseerunud ja ei olnud formuleeritud ka mingeid selgeid arengueesmärke ega tulevikuperspektiive.

Tume taevaskooli kohal hakkas veidi selginema 2006/2007. õppeaastal, mil kooli erinevate huvigruppide osalusel viidi läbi laiapõhjaline arengukonverents, millel püüti määratleda kooli võimalikke arengusuundi. Ühe arenguvõimalusena nähti sellel ette ka kooli ümberprofileerimist tundeelu- ja käitumishäiretega laste kooliks. Niisugune võimalik suundumus tekitas elava diskussiooni nii riigi kui kohaliku kogukonna tasandil, aga 2009/2010. õppeaasta alguseks oli siiski põhijoontes selge, et vastavat arengusuunda hakatakse realiseerima.

Kooli arengu ja **eneseleidmise** ühe etapi lõpuks võib seega lugeda haridus- ja teadusministri 30.septembri.2011.a. määrusega nr 50 kinnitatud kooli põhimäärust, mille järgi Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukool on riigi põhikool tundeelu- ja käitumishäiretega õpilastele. Koolis tegutsevad klassid tundeelu- ja käitumishäiretega õpilastele ja väikeklassid autismi spektri häiretega ning aktiivsuse- ja tähelepanuhäiretega õpilastele. Koolis on hariduslike erivajadustega õpilaste õpiabirühmad põhiharidust omandavatele õpilastele eripedagoogilise ja logopeedilise abi osutamiseks. Koolil on õpilaskodu, mis on kooli struktuuriüksus.

Käesoleval õppeaastal õpib koolis 60 õpilast, kellest 34 on tundeelu- ja käitumishäirete arstliku diagnoosiga (sh pervasiivsete arenguhäiretega 5 õpilast) ja on ka õpilasi, kes on uuringute järgus.

Enamusel õpilastest on enne kooli suunamist olnud tõsised õpiraskused, mis on väljendunud klassikursuse kordamises, puudulike hinnetega järgmisse klassi üleviimises, individuaalse õppekava järgi õppimises, koduõppel või tasandusklassis õppimises. Samuti on õpilastel vähesest kodusest toetusest ja suunamisest tingitult mahajäämus sotsiaalsete- ja toimetulekuoskuste arengus ning sellega kaasnevad käitumishäired. Paljudel õpilastel on tundeelu- ja käitumishäire kombineerunud somaatilise tervisehäirega.

Koolis töötab 14 õpetajat ja 7 kasvatajat, kellest osa on rakendatud osalise koormusega. Osalise koormusega on koolis tööl psühholoog, sotsiaalpedagoog, huvijuht, raamatukoguhoidja, 2 ringijuhti, kooli arst ja meditsiiniõde. Enamus kooli õpetajatest on läbinud eripedagoogika kursuse 320 tunni ulatuses. Kooli personal on püsiv, asjatundlik ja parimas loomeeas ning motiveeritud osalema kooli ees seisvate eesmärkide kavandamisel ja elluviimisel ning on suuteline oma isiklikud ja kooli eesmärgid ühendama.

Kooli hoonekompleks, mis asub tundeelu ja käitumishäiretega lastele väga sobilikus, rahulikus ja looduskaunis keskkonnas Tallinnas Pirita linnaosas Kose asumis, suleti renoveerimiseks 2010. aasta sügisel, aga remondi algus on veninud ja kool koos õpilaskoduga asub teist õppeaastat kitsastes oludes Sisekaitseakadeemia ruumides. Ajutistes ja kitsastes ruumides viibimine on asetanud koolile täiendava koormuse, sest lisaks kooli käigushoidmisele ja arendamisele on palju tähelepanu vaja osutada ajutiste ruumidega kohanemisele ja õppe- ning elukorralduse kujundamisele laste vajadustele võimalikult vastavateks.

Lähiaastad on seega käsitletavad kooli kaasajastamise järgmise – **enesetõestamise** – etapina, mille lõppedes peaks kool olema sisuliselt üles ehitatud ja välja arendatud ning ühtlasi kujunenud tunnustatud tundeelu- ja käitumishäiretega õpilaste arendamise kompetentsikeskuseks. See on tõsine väljakutse nii kooli personalile kui huvigruppidele, aga nagu näitas ka kooli sisehindamise aruanne ja nõuniku tagasiside, ollakse selleks väljakutseks valmis.

Väärtusarenduse kontekstis võib kooli lisaväärtuse ja tugevusena eraldi rõhutada kooli väärikat ajalugu, traditsioone ja head mainet.

3. Väärtusanalüüs ja põhiväärtusteni jõudmine

On küllap mõistetav, et nii-öelda „hämaroleku“ aastatel oli kooli personali põhitähelepanu pööratud ennekõike ellujäämise võimalikkusele ja väärtusarendusele selle kõrval eriti aega ega energiat ei jagunud. Teema aktualiseerus aga üsna kohe, kui kooli arengusuundumused said enam-vähem selgeks ja põhjalikum tegevus väärtusarendusega algas 2010/2011. õppeaastal. Esmalt tõusetus kooli põhiväärtuste ja väärtusarenduse teema kooli sisehindamise aruande koostamise käigus, aga peamiseks „liikumapanevaks jõuks“ kujunes kooli **arengukava koostamine**.

Arengukava koostamine tähendab tegelikult väga tõsiste ja olemuslike teemadega tegelemist, mille käigus tuleb muu hulgas vastata ka näiteks järgmistele küsimustele: Milleks me koolina üldse olemas oleme? Kas maailmas midagi juhtuks, kui meid (niisugustena) poleks? Missugused me peaksime olema? Mis on see lisaväärtus, mille me oma õpilastele ja ühiskonnale anname? Seejuures ei tule eespooltoodud ja paljusid teisi küsimusi mitte ainult esitada, vaid neile tuleb anda ka võimalikult selged ja adekvaatsed vastused, mis tulemusena peaksid väljenduma kooli missioonis, visioonis ja põhiväärtustes.

Tagasi vaadates ei olnudki kogu see protsess tegelikult nii raske, kui esmapilgul tundus. Kooli visiooni ja missiooni võimalikke formuleeringuid oli arutlusel küll mitmeid, aga konsensusliku lahenduse leidmine läks üsna kiiresti. Mõnevõrra keerukam oli kooli põhiväärtuste väljatoomine, sest väga paljud olulised väärtused on juba ühiskondlikus teadvuses ja praktikas ning erineva tasandi seadusandlikes aktides ja muudes dokumentides ära formuleeritud ja midagi uut välja mõelda on praktiliselt võimatu, aga võibolla polegi seda tarvis. Teiseks ja tegelikult tõsisemaks probleemiks oli väärtuste sõnastamine ja väärtuste sõnastamise kaudu nende nähtavaks ja mis seejuures eriti oluline – kõigile asjaosalistele arusaadavaks – tegemine.

Kooli põhiväärtuste leidmiseks ja nende formuleerimiseks viisime kooli õpilaste ja pedagoogide seas läbi „ideelaada“ **kooli tunnuslause** leidmiseks. „Ideelaada“ meetodit kasutasime peamiselt kahel põhjusel: esiteks, soovisime saada ennekõike just ideid ja mitte niivõrd valmis lauseid; teiseks, meie õpilaste eripära arvestades on mõistlik erinevaid konkursse ja nendega paratamatult

kaasnevat rivaalitsemist minimeerida. Konkreetsemalt väljendus umbes üks kuu väldanud ideelaat kooli võimalike tunnuslausete väljaitlemises ja nende kokkukogumises. Mingeid piiranguid seejuures ei olnud ja pakkumisi tegid nii klassid, õpilaskodu kasvatusrühmad kui üksikisikud. Lõpuks kogunes erinevaid tunnuslause variante enam kui kakskümmend.

Ideelaadale laekunud ettepanekuid hakkas analüüsima kooli väärtusarendusega tegelev tööühm ja sisekoolituse vormis viidi läbi ka üks vastavateemaline arendusseminar. Tunnuslauseni jõuti lõpuks üsna konsensuslikult: Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhukooli põhiväärtused ja eetilised printsiibid väljenduvad kooli tunnuslauses „**ÜKSI JA ÜHESKOOS**“. Kooli tunnuslause kannab ja sisaldab eneses järgmisi koolis väärtustatud eetilisi printsiipe:

- Iga inimene on kordumatu ja unikaalne.
- Igas inimeses on päike – laskem tal ainult paista.
- Eripära ja mitmekesisus rikastavad ühiskonda.
- On asju, mida saab teha ainult üksi ja on asju, mida saab teha ainult üheskoos.
- On asju, mida minu eest ei saa keegi ära teha.
- Üksteist toetades saab ka igäüks ise tugevamaks.
- Olen ISE, aga näen ka TEISI

Toodud loetelu pole lõplik ega suletud ja loodetavasti see aja jooksul täieneb ja rikastub, sest väärtusarendus on igikestev protsess. Teema lõpetuseks on allpool toodud ka kooli visiooni ja missiooni sõnastused.

Visioon: Kool on jätkusuutlik ja avatud, maailmas toimuvatele muutustele reageeriv ning arenev, toimiva tugivõrgustiku ja vajalike spetsialistidega kogu vabariiki teenindav tundeelu- ja käitumishäiretest tingitud hariduslike erivajadustega laste riiklik põhikool ja kompetentsikeskus.

Missioon: Tundeelu- ja käitumishäiretega lastele põhihariduse tagamine ja koostöös vanematega õpilaste igakülgne ettevalmistamine edasiseks iseseisvaks eluks hariduslike erivajadusi arvestava õpi- ja kasvukeskkonna, kaasaegsete õppemeetodite ja professionaalse personali toel.

4. Väärtusarenduse metodoloogia (meetodid ja praktika)

Kooli seadusest ja seadumusest tulenevalt olid kooli väärtusarenduse üldised alused tegelikult üsna lihtsalt määratletavad – lähtealuseks on meie õpilased, neis peidus olev potentsiaal, lapse varasem arengulugu, individuaalsete erivajaduste spetsiifika jms, aga vähemoluline pole ka tõdemus, et me peame elama ja tegutsema koos, mis muuhulgas tähendab seda, et lisaks iga lapse individuaalsele arengule peame väärtustama ka ühist arengut ja ühisosa.

Samad etapid – **eneseleidmine ja enesetõestamine**, mis eespool on välja toodud kooli arengu kontekstis, on vaja läbida ka kõigil meie õpilastel. Arvestades õpilaste hariduslike erivajadusi ja arengulugu, on see igaühe jaoks neist ilmselt mõnevõrra raskem, kui see oli kooli kui terviku jaoks. Seda ennekõike selle pärast, et paljud faktorid, mis õpilase on tema praegusesse seisusse viinud, toimivad ja mõjutavad last vähemal või rohkemal määral edasi. Samuti peaks õpilane olema kooli lõpuks põhiosas läbinud veel ühe etapi ja saavutanud **valmisoleku eneseteostuseks**.

Õpilaste igakülgse arengu toetamiseks oleme ka kooli ühe juhtprintsibiina sätestanud uues õppekavas: *Õpilaste hariduslike erivajaduste spetsiifikast tulenevalt pööratakse koolis erilist tähelepanu õpilaste eneseteadvuse ja -tunnetuse, eneseusu ja enesekindluse arendamisele ning nende kujunemise toetamisele*. Selle printsibiibi praktilist rakendamist mõnedes koolielu ja lapse arengu toetamise valdkondades on lühidalt kirjeldatud allpool. Üldise toetava hoiakuna oleme oma tegevustes seejuures väärtustanud positiivsust ja püüdnud vältida negatiivsust, sh kirjalikes tekstides negatiivseid sõnastusi, käskimist, keelamist, karistamisega hirmutamist jms.

4.1 Arenguestluste meetodika

Arenguestluste ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks on koolis kasutusel õpilase eneseanalüüsi küsimustikud, mis erinevate kooliastmete jaoks on veidi erinevad. Küsimustikud koosnevad enese ja kollektiivi kohta käivatest väidetest ja õpilased hindavad iseennast ja kollektiivi 5-palli süsteemis. Arenguestluste käigus analüüsitakse ühiselt õpilase enesele pandud hindedeid ja meetodiline soovitus on seejuures, et alustada tuleb positiivsest, st nendest väidetest, millele õpilane on pannud väga head hinded.

Arenguestlused viiakse läbi kõigi õpilastega vähemalt üks kord aastas ja eelmisel õppeaastal osalesid neil lisaks lapsele ja klassijuhatajale kõik lapsevanemad (hooldajad) ja paljudel juhtudel ka kasvatajad, õppealajuhataja ja psühholoog. Eelmisel õppeaastal läbi viidud arenguestluste üheks iseloomulikuks jooneks oli asjaolu, et õpilased hindasid ennast ise küll üsna adekvaatselt, aga siiski oli veidi palju enese alahindamist, mis veelkord kinnitab kooli õppekava eespool toodud juhtprintsipi olulisust. Arenguestluse kokkuvõttena koostatakse protokoll, milles õpilase senine areng ja edasised eesmärgid formuleeritakse samuti võimalikult positiivses sõnastuses. Lisas 1 on näitena toodud õpilase eneseanalüüsi küsimustik II kooliastmes.

4.2 Kooli uue õppekava koostamine

Kuna meie kool on tundeelu- ja käitumishäiretega õpilastele, siis lähtusime kooli uue õppekava koostamisel lisaks üldistele alustele (riiklik õppekava; kooli põhimäärus; arengukava; ressursid jms) ka õpilaste hariduslike erivajaduste spetsiifikast, mistõttu kooli õppekavas on eriti väärtuste, aga ka teistes peatükkides toodud mitmeid koolispetsiifilisi punkte nagu näiteks:

- Kooli õppe- ja kasvatusesmärkide ning –põhimõtete määratlemisel on põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud käsitletud õpilaste hariduslike erivajadusi arvestavalt ja neist lähtudes.
- Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse iga konkreetse õpilase puhul tema arenguloost, seisundist ja hariduslikest erivajadustest ning nende alusel kujundatakse konkreetse õpilase jaoks kõige sobilikumad, individualiseeritud arengutingimused ja -eesmärgid.
- Õpilaste hariduslike erivajaduste spetsiifikast tulenevalt pööratakse koolis erilist tähelepanu õpilaste eneseteadvuse ja -tunnetuse, eneseusu ja enesekindluse arendamisele ning nende kujunemise toetamisele.

Kõiki kooli õppekavas sätestatud õpilaste hariduslike erivajadusi arvestavaid põhimõtteid pole praeguses ruumikitsikus veel olnud võimalik rakendada. Küll aga oleme käesoleva õppeaasta esimesel veerandil vastavalt uuele õppekavale rakendanud õpilaste käitumise ja hoolsuse puhul kujundavat hindamist.

4.3 Käitumise ja hoolsuse kujundav hindamine

Õpilaste käitumise ja hoolsuse hindamisel kujundava hindamise kasutusele võtmine on tegelikult palju suurem muutus koolielus ja ka õpilaste arengu suunamisel, kui esmapilgul tunduda võib. Kooli õppekavasse oli seda suhteliselt lihtne sisse kirjutada, aga kui hakkas lähenema käitumise

ja hoolsuse hinnete väljapaneku aeg, muutusid nii mõnegi pedagoogi näod murelikuks – ülesanne tundus liiga keeruline.

Kujundava hindamise puhul pole ju esmatähtis niivõrd hindamine, mis on pedagoogidele suhteliselt harjumuspärane tegevus, kuivõrd õpilase arengu sisuline toetamine. Sellepärast on kujundaval hindamisel olulised niisugused aspektid nagu suunamine, innustamine, kavandamine, ettepanekute tegemine ja see kõik nõuab pedagoogilt suuremat süvenemist või ka pühendumist. Meie kooli puhul tegi selle ülesande siiski mõnevõrra lihtsamaks asjaolu, et teatud mõttes kujundava hindamise analoogi olime juba kasutanud õpilaste arenguestluste läbiviimisel.

Pedagoogide toetamiseks viisime läbi kujundava hindamise teemalise arendusseminari, millel koostasime ka mõned võimalikud kujundavate hinnete tüüpnäited. Võimalik, et sellest oli abi, sest esimese veerandi hinded said kõik õigeaegselt välja pandud. Lisas 2 on toodud valik näiteid II kooliastme õpilaste käitumise ja hoolsuse kujundavatest hinnetest. Kujundaval hindamisel on meie kooli jaoks oluline positiivne tähendus just õpilaste hariduslike erivajaduste kontekstis, sest sellega püütakse rõhutada õpilase enda rolli hindamisel. On ju õpilane see, kes teeb järgmised sammud õppimises ja kasvamises ja enda hindamist on vajalik samuti õppida.

4.4 Õpilasesinduse kujunemise toetamine

Meil on väike kool ja vähe õpilasi, mistõttu õpilasesinduse kujundamine ja töölerakendamine ei ole just lihtne ülesanne. Teisalt just kooli väiksuse tõttu peame püüdma maksimaalselt kasutada kõiki võimalikke ressursse ja võimalus osaleda õpilasesinduse tegevuses on vähemalt mõne õpilase jaoks kindlasti tema arengut toetav. Õpilasesinduse töös osalemine ja võimalikkus olla valitud juhtivale või vastutavale positsioonile annab õpilasele võimaluse ennast proovile panna ja seeläbi ka iseennast paremini tundma õppida ning toetada eduefekti tunnetamise läbi positiivse enesehinnangu kujunemist. Seepärast on kooli arengukavas ja käesoleva aasta tööplaanis õpilasesinduse töölerakendamise toetamine olulisel kohal.

4.5 Mina ja minu areng

„Mina ja minu areng“ on kooli pedagoogide poolt alles väljatöötamise algfaasis olev meetod õpilaste enesetunnetuse ja eneseväärtustamise ning üldise arengu toetamiseks. Meetod on

iseenesest väga lihtne ja koosneb neljast iseenese ja ühistegevuse alasest mõtlemisülesandest (küsimusest), mille sõnastus ei ole praegu veel lõplikult paigas. Tööversioonis kasutasime järgmiseid ülesandeid / küsimusi:

1. Joonista ja kirjuta siia oma parimad oskused ja iseloomuomadused.
2. Mida tahaksin enda juures kõige rohkem muuta?
3. Mida ma saaksin ise ära teha?
4. Kuidas teised õpilased ja õpetajad saaksid mind seejuures aidata / toetada?

Nagu küsimustest nähtub, võimaldas pilootuuring õpilastel ennast ja oma mõtteid väljendada nii visuaalselt kui verbaalselt. Uuringu lühikokkuvõte on toodud Lisas 3 ja uuringu läbi viinud õpetaja hinnangul võib see edasiarendamisel kujuneda kooli väärtusarenduse alases tegevuses heaks töövahendiks.

5. Kokkuvõte ja edasised tegevused

Nagu alguses osutatud, on käesolev töö väike vahekokkuvõte meie kooli väärtusarenduse alasest tegevusest viimasel paaril aastal. Kui tehtut meie koolile omases positiivses võtmes hinnata, siis võibolla seda polegi nii vähe. Samas võib ka öelda, et pikaajalises ja igikestvas väärtusarenduse protsessis on meil olemas suhteliselt hea algus, aga väga palju on vaja veel ka teha. Selle kinnituseks võiks tuua ühe väljavõtte meie kooli arengukava tööversioonist:

Meede 1.6. Koolis kõikide osapoolte vahel valitsevad lugupidavad ja üksteist arvestavad suhted toetavad õpilastel ühiskonnas aktsepteeritud väärtushoiakute kujunemist.

Ülesanne 1.6.1 Kooli järjepideva väärtusarendusega tagada kooli põhiväärtuste ja eetiliste printsiipide järgimine.

Tegevus 1.6.1.1 Kooli igapäevaelu reguleerivates alusdokumentides (kooli ja õpilaskodu kodukorrad jms) tuua selgelt esile kooli põhiväärtused ja eetilised põhimõtted

Tegevus 1.6.1.2 Regulaarselt teostada kooli kodukorra järgimise analüüsi ja koostada vastavasisulised aastakokkuvõtted.

Tegevus 1.6.1.3 Ülekoolilised üritused (aktused, sünnipäevapeod, projektipäevad jne) valmistada ette ja viia läbi kooli põhiväärtustele tuginevalt ja neid toetavatena.

Tegevus 1.6.1.4 Kooli töötajate tööülesannete kirjeldustes tuua esile kutse-eeetika põhimõtted.

Väärtusarenduse teemat on kooli arengukava tööversioonis käsitletud ka mitme teise alateemaga seondult, kusjuures vajalikuks on peetud näiteks õpilaste tunnustamise ja mõjutamise reeglistiku ülevaatamist, kirjalike dokumentide sõnastuste regulaarset ülevaatamist ja positiivsuse mõttes edasiarendamist, kooli heade tavade reeglistike koostamist jms. Seepärast võiks lõpetuseks parafraseerida ka üht veidi teisest valdkonnast tuntud lauset:

Väärtusarendus koolis on nagu Tallinna linn, mis ei saa kunagi lõplikult valmis.

LISA 1

Õpilase eneseanalüüsi küsimustik II kooliastmes

Panen endale ise „koolihinde“

1. Pean kinni kokkulepetest.
2. Täidan kooli kodukorra reegleid..
3. Ma ei sega klassikaaslasi õppimast.
4. Oskan oma seisukohta väljendada ja põhjendada.
5. Tunnistan oma eksimusi ning vabandan.
6. Tean, mis on tervisele kahjulik.
7. Tulen meelsasti kooli.
8. Klassis on meil hea tööõhkkond.
9. Õpetajad kohtlevad õpilasi võrdselt.
10. Tunnis on meil töörahu.
11. Mind kiusatakse koolis.
12. Vahel ma kiusan mõnda teist õpilast.
13. Koolis on turvaline olla.
14. Õpin, sest soovin teada saada palju erinevaid asju.
15. Saan koolis oma võimetele vastavaid hindeid.
16. Õpetajad annavad mulle positiivset tagasisidet.
17. Meie koolis hinnatakse õiglaselt.
18. Saan enda meelest koolis hästi hakkama.
19. Tean, millistes õppeainetes olen edukas.
20. Tean, kuidas oma aega kavandada nii, et jõuan kõik kodused ülesanded ära teha.
21. Oskan anda hinnangut enda tehtud töödele.
22. Ma ei jäta õppimist pooleli ka siis, kui ülesanne on raske.
23. Vajan uue teema õppimisel õpetajalt lisaselgitusi.
24. Kasutan arvutit ülesannete täitmisel.

Nimi:

Kuupäev:

LISA 2

Käitumise ja hoolsuse kujundavate hinnete näiteid II kooliastmes

Esimesel veerandil olid Sinu käitumine ja hoolsus rahuldavad. Sul on õppevahendid alati korras. Järgmisel õppeveerandil pööra oluliselt rohkem tähelepanu kooli kodukorrale ning püüa vältida ebaõpilaslikke väljendeid.

Esimesel veerandil olid sinu käitumine ja hoolsus eeskujulikud. Sa oskasid olla teisi arvestav ja abivalmis kaaslane. Sul olid alati kodused tööd hästi tehtud. Järgmisel õppeveerandil võiksid hoida vihikutes paremat korda.

Esimesel veerandil oli Sinu käitumine hea. Sa oskasid kaaslastega sõbralikult suhelda. Sinu hoolsus oli rahuldav. Järgmisel õppeveerandil pööra rohkem tähelepanu oma käekirjale ja asjade ning õppevahendite korrashoidmisele.

Esimesel veerandil olid Sinu käitumine ja hoolsus rahuldavad. Osalesid aktiivselt üritustel ja aitasid kaaslasi. Järgmisel õppeveerandil püüa hoiduda ebaõpilaslikest väljenditest ja kaaslaste togimisest.

Esimesel veerandil olid sinu käitumine ja hoolsus head. Sa osalesid aktiivselt kooliüritustel. Järgmisel õppeveerandil püüa kirjutada ilusama käekirjaga ning jälgi hoolsamalt korda enda ümber.

Esimesel veerandil olid sinu käitumine ja hoolsus eeskujulikud. Sa suhtusid kaaslastesse sõbralikult ja osalesid aktiivselt üritustel. Järgmisel õppeveerandil püüa paremini toime tulla halva tujuga.

Esimesel veerandil olid Sinu käitumine ja hoolsus rahuldavad. Sa esinesid hästi kooliüritusel ning aitasid korraldada klassihommikut. Järgmisel õppeveerandil pööra oluliselt rohkem tähelepanu kooli kodukorrale ja koduste tööde tegemisele.

LISA 3

„Mina ja minu areng“ kokkuvõte

Uurimuse viis läbi 4. klassis klassijuhataja ja 5. klassis inimeseõpetuse õpetaja. 5. klassi uurimus toimus 1 tunni ajal. 4. klassi uurimus viidi läbi 3 tunni ajal. Võrreldes 5. klassiga, olid 4. klassi lapsed rohkem ärevil ning neil oli raskem keskenduda. Võimalik, et lastel olid kõhud tühjad ning nad olid väsinud eelnevatest keeletundidest. 5. klassist osales uurimisel 7 ja 5. klassist 8 õpilast. Mõlemad klassid said ühesugused juhtnöörid. Õpilastel paluti tööleht vaadata üle ning küsida, kui on midagi arusaamatut. Mõlemas klassis oli õpilasi, kes ei saanud aru, mida tähendab „head iseloomujooned“. Nii 4. kui ka 5. klassi poiste hulgas nimetati „heaks“ omaduseks ka kurjust, tüdrukute poolt aga kurbust.

Seejärel palus õpetaja lastel u 10 minuti jooksul joonistada või kirjutada oma häid oskusi ja omadusi joonisele. Joonis laste tegevust ei blokeerinud. Poiste joonistused tulid valdavalt must-valged, aga tüdrukute omad värvilised. Klassiti olid 4. klassi õpilaste joonistused must-valgemad kui 5. klassil. *Jäi ka mulje, et jõulisema käitumisega lapse joonistamise viis on tugevam ja detailsem ning laps, kes tunneb end millegipärast ebakindlamalt, on ka tagasihoidlikum värvija – kirjutaja.*

Peale 10 minutit joonistamist – kirjutamist juhtis õpetaja tähelepanu, et aeg on asuda kahe järgneva küsimuse juurde. Mõlemas klassis oli sellel hetkel veel õpilasi, kes ei olnud valmis järgmisteks küsimusteks. Seetõttu lubas õpetaja neil rahulikult lõpetada eelneva tegevuse ning juhendas seejärel individuaalselt. Õpilased said üldjoontes küsimustest aru. Kõige enam sooviti mõlemas klassis muuta oma käitumist. Samas ei osanud mõlema klassi õpilased täpsustada, et mida nad konkreetselt võiksid teisiti teha.

Viimase küsimuse juures pidid lapsed analüüsima, et kes võiks neid toetada. Peamiselt sooviti õpetajate ja sõprade toetust ja mõistmist. Kordagi ei mainitud vanemate või muude lähedaste toetust. Osaliselt võib see olla tingitud sellest, et uurimus toimus koolis ja tunni ajal.

4. klassis oli üks õpilane, kes ei suutnud oma häid omadusi üldse sõnastada. Võimalik, et ta siiski ei saanud täpselt aru (keelearjäär), mida ta tegema peab. Samas ei soovinud ta ka õpetaja abi.

Kokkuvõtteks võib öelda, et nii 4. kui ka 5. klassi õpilaste hulgas leidub lapsi, kes ei ole teadlikud oma headest omadustest ja oskustest. Samas mõistavad lapsed, kellel on käitumisega koolis muresid, seda ka ise. Lapsed ootavad peamiselt toetust õpetajatelt ja sõpradelt.